

NARRATIVA

Paul Auster, *El palau de la lluna*. Traducció de Marc Rubió. Edicions 62. Barcelona, 2002.

Paul Auster i Sam Messer, *Història de la meva màquina d'escriure*. Traducció de Jordi Puntí. Edicions 62 i Anagrama. Barcelona, 2002.

Fa deu anys Paul Auster era imbatible. La resaca de la seva última obra mestra, *Leviatan*, encara embriagava tots els seus lectors. Auster era un valor segur en les cotitzacions literàries: accessible, intel·ligent i bastant original. Explicava històries que sempre eren la mateixa història –la solitud, la rellevància de la casualitat en les nostres vides, l'autodestrucció com a mitjà de coneixement, la recerca del pare com a joc de taula i un cartesià *Deus ex Machina* amagat en els carrers de la ciutat de Nova York– però que, no obstant, et seguien hipnotitzant. Entrar en les pàgines d'un llibre d'Auster era pura antropologia. No podies deixar-ho estar. I després, quan acabaves l'última de les pàgines anaves a la teva llibreria favorita per buscar una altra de les seves obres. Qualsevol, tant se valia quina. Totes servien perquè totes produïen el mateix efecte: addicció positiva, polítoxicomania literària.

Auster era un escriptor clarament nord-americà: masculí, cinematogràfic, precís i directe, que t'embolicava en una trama en la seva impúdica i autobiogràfica primera persona, emblematíc personatge autista que feia del que és quotidià el més estrany de la vida. El món d'Auster, amb les seves novel·les, era una capsa tancada, un

El millor Auster dels Austers possibles

CARLOS ZANÓN

rellotge de maquinària perfecta que esclatava en el moment just: la claustrofòbia com a espàtula i cisell, l'idealisme alemany servit per Hemingway, Sam Spade i Phil Spector.

EL FINAL DE PAUL AUSTER

Després de *Leviatan* va arribar el pas al cinema amb la fresca i sorprenent *Smoke* i la seva seqüela *Blue in the Face*. A totes dues, les obsessions del nostre home trobaven un altre vehicle perfecte. Però aquí es va acabar l'Escriptor Paul Auster. Per què? Se li va acabar la benzina. I ho va intentar, hem de reconèixer que sí. Sortir del seu laberint, provar nous registres que no van funcionar (*Mr. Vertigo* i *Timbuktu*), i conscient del seu esgotament creatiu i que Auster tenia marca en el mercat, el bo de Paul s'ha dedicat tots aquests anys a rendibilitzar els seus productes. Ja sigui la patètica incursió naïf en el cinema (*Lulu on the Bridge*), onanisme sense pudor, refregits i infames obres d'adolescència (*Viure al dia*, per posar només un exemple) i fins i tot un llibre d'autohomenatge (*Vaig creure que el meu pare era Déu*, a estones encomiable, això sí). Criteris de la indústria del rock al servei de la literatura (preses rebutjades, maquetes i discos tribut, si ho penses bé). Un deu a l'olfacte comercial de l'home que anomenant-se Paul Auster no era Paul Auster.

Història de la meva màquina

d'escriure s'inscriu en aquest grup però amb una diferència notable. És alguna cosa més que un nou mostrari del mercandatge Auster. Es tracta d'un bell homenatge a l'Olympia alemanya del novellista. Aquesta màquina fidel i invulnerable que acompanya el seu

propietari des del 1974 i en la qual ha escrit totes les seves obres (l'èpica sempre ha estat molt important per a Auster). Text i reproduccions dels retrats fets pel genial Messer fan d'aquest llibre un regal encisador, un bucle a la teva col·lecció d'Auster que paga la pena tenir,

Un retrat de Paul Auster pintat per Sam Messer

sobretot perquè el text és l'excusa, no el mirar-se el melic d'un dels nostre exnovaioqueus favorits.

I l'edició d'aquesta preciositat de llibre (tant per als fans del pintor i com per als del literat) coincideix amb la primera traducció al català del millor llibre d'Auster: *El palau de la lluna*. Editat el 1989 i, en el cim del seu talent, aquesta novel·la va consagrar a tots els nivells la vàlua i la tirada comercial del nord-americà. Escollit millor llibre de l'any a França, va rebre entusiasmes i crítiques tant a Europa com als EUA, i el va posar en l'autopista de l'èxit de vendes. *El palau de la lluna* incideix en totes i cadascuna de les obsessions d'Auster però combinades i disposades a la tela amb mestria, solvència i geni. Subverteix les convencions del gènere d'aventures a l'estil Jules Verne per enamorar-nos d'una història màgica i increïble, del mateix material amb què estan fets els somnis i les seves anteriors novel·les. Memòria i atzar, tranquil·la desesperació, solitud i destí. El protagonista, un tal Marco Stanley Fogg –heroi de tebeo, turmentat personatge dostoievskià– és una altre cop algú que busca respostes sobre el seu origen que el porten a un viatge circular, al voltant del seu mateix eix. Dels carrers de Manhattan al desert d'Utah, del que és imaginat al que és real, sense sortir d'un mateix, jugant a una eterna partida de Scrabble amb el teu doble sempre enigmàtic. De la primera a l'última pàgina la seva lectura és inexcusable, un d'aquests llibres que et guardes dins teu per sempre més, un altre argument definitiu per continuar estimant la literatura.

Auster, torna a casa. Malgrat tot el mercat dels últims anys, encara t'esperem. De debò. Torna. Com l'Elvis el 1968.

ASSAIG

Xavier Tornafoch, *Catalanisme, carlisme i republicanisme a Vic (1899-1909)*. Modernització política i lluites socials. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona, 2002.

Magda Sellés i Quintana, *Una aproximació a la història de la Societat d'Estudis Econòmics*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona, 2002.

Marià Rubió i Tudurí, *Barcelona 1936-1939*. A cura de Josep Massot i Muntaner. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona, 2002.

Publicacions de l'Abadia de Montserrat edita tres nous volums que apropen ja als 300 el nombre de títols publicats fins al moment en la col·lecció *Biblioteca Serra d'Or*.

Fragments d'història

XAVIER FILELLA

Xavier Tornafoch i Magda Sellés hi presenten dues monografies centrades, respectivament, en l'estudi de les transformacions polítiques que va viure la societat vigatana durant el primer decenni del segle XX i en l'anàlisi de la Societat d'Estudis Econòmics, un exemple més de l'activitat desplegada pels intel·lectuals catalans durant el període noucentista. Tots dos volums ofereixen una perspectiva complementària de l'evolució de la societat catalana durant els primers anys del segle passat. Així, mentre Sellés ofereix una anàlisi centrada en l'epicentre barceloní, Tornafoch presenta un acurat estudi del particular model polític vigatà. Un cas i l'altre exemplifiquen la diversitat dels models de modernització que es van iniciar a Catalunya des de finals del segle XIX. La ciutat de Vic serveix a Xavier Tornafoch per

descriure el declivi del sistema polític oligàrquic consagrat pel règim canovista i l'aparició de les noves formes polítiques que van articular el model vigatà de modernització. L'autor, després de radiografiar la societat vigatana de finals del vuit-cents, exposa la dialèctica política entre dinàstics, carlins, regionalistes i republicans que havia de conduir, finalment, a l'hegemonia d'un catalanisme que, influït de manera decisiva per determinats elements de l'Església local, es caracteritza pel seu ultracatolicisme. D'altra banda, Tornafoch, que ressenya els reiterats conflictes entre la direcció barcelonina de la Lliga i el catalanisme vigatà, subratlla el contingut localista en la dinàmica política osonenca en aquell estadi inicial de nacionalització de la vida política catalana. En conclou la necessitat de considerar les diverses

particularitats existents al país per superar una percepció de la realitat fonamentada en extrapolacions fetes a partir del model barceloní.

Per la seva banda, Magda Sellés emmarca la creació de la Societat d'Estudis Econòmics en el projecte noucentista i en subratlla els objectius, centrats en l'estudi i la propagació de la ciència econòmica. La Societat, creada l'any 1907 en l'ampli marc dels Estudis Universitaris Catalans, va tenir en Guillem Graell, a la vegada secretari general del Foment del Treball Nacional, el seu impulsor. El paper de la Societat, i del mateix Graell, va ser decisiu en el gran salt que va experimentar la societat catalana en els primers anys del segle XX. En aquest sentit, l'autora remarca les actuacions d'una societat que considerava indispensable la creació d'escoles que for-

messin els futurs dirigents.

En un ordre de coses ben diferent, Josep Massot i Muntaner presenta i tradueix al català les memòries *Barcelona 1936-1939* que Marià Rubió i Tudurí va escriure en castellà entre el 1938 i el 1939, després de la seva partida forçada de Barcelona l'abril del 1938. Rubió, home d'idees liberals que va ser director de *La Humanitat* entre el setembre del 1937 i el març del 1938, denuncia els successius episodis de terror anarquista i comunista, es pronuncia en contra de les collectivitzacions i deixa clara la seva divergència de la política seguida pel govern de la Generalitat. Les memòries de Marià Rubió motiven encara una encesa polèmica i, certament, no pocs lectors dissentiran de les seves consideracions, que, segons asenyala el seu autor, van ser escrites com un veritable examen de consciència. Les seves anotacions aporten un testimoni indispensable per al coneixement de la Catalunya dels anys de guerra i, particularment, en relació a les divergències que es van produir dins la Generalitat.